

คู่มือ การปฏิบัติตน เมื่อเกิดเหตุ **อัคคีภัย**

คู่มือเล่มนี้จะช่วยให้ทุกท่านทราบข้อมูลและวิธีการปฏิบัติตน
เมื่อเกิดเหตุอัคคีภัยและขั้นตอนการอพยพตลอดจนข้อมูล
ในการติดต่อเพื่อแจ้งเหตุและขอความช่วยเหลือ

บทนำ

“อัคคีภัย” เป็นภัยพิบัติที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความประมาท และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมีอาคารเป็นจำนวนมาก หากเกิดอัคคีภัยขึ้นจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดอัคคีภัย และสามารถรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น นางสาวกฤติยา นาคพันธุ์ และนางสาวรณัญญา ว่องไวตระการ นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มหาวิทยาลัยมหิดล จึงได้จัดทำคู่มือ “การปฏิบัติตนเมื่อเกิดเหตุอัคคีภัย” เพื่อช่วยให้บุคลากรได้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจาก อัคคีภัย โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันอัคคีภัย แผนฉุกเฉินอัคคีภัย รวมถึงแนวทางการปฏิบัติตนและอพยพเมื่อเกิดอัคคีภัยอย่างปลอดภัย

สารบัญ

01 แผนผังที่ตั้งอาคารและจุดรวมพล

02 5 ข้อควรรู้ เพื่อป้องกันอัคคีภัย

03 ประเภทของไฟและการควบคุม

04 ชนิดของถังดับเพลิงและวิธีการใช้

05 ทีมงานแผนฉุกเฉินระดับหน่วยงาน

06 ระดับแผนฉุกเฉินอัคคีภัย

07-08 แผนฉุกเฉินอัคคีภัย

09 สิ่งที่ต้องปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุอัคคีภัย

10 สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุอัคคีภัย

แผนผังที่ตั้งอาคารและจุดรวมพล

พื้นที่โซนสีฟ้า ใช้จุดรวมพลที่ถนนหน้าอาคารวิจัยและสวัสดิการ

A อาคารหลัก (อาคาร 1)	R หอพักพยาบาล 5
N ห้องจงจีนต์	S หอพักพยาบาล 3
L อาคาร 3	T หอพักพยาบาล 2
J อาคารโภชนาการ	U หอพักพยาบาล 1
G คาเฟ่ทีเรีย	K อาคารเรียนและปฏิบัติการรวมด้านการแพทย์
และโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี
Q หอพักพยาบาล 4	

พื้นที่โซนสีเหลือง ใช้จุดรวมพลที่ศาลกรมหลวงชุมพรฯ

- E อาคารออร์โธปิดิกส์ (อาคาร 5)
- D อาคาร 4
- C อาคารอุบัติเหตุและเวชศาสตร์ฉุกเฉิน

พื้นที่โซนสีเขียว ใช้จุดรวมพลที่หน้าเสาธง อาคาร 1

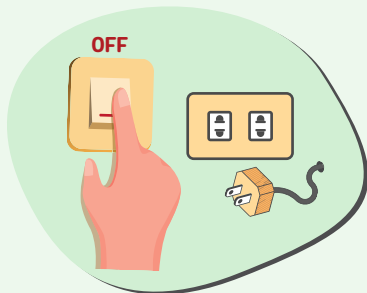
M อาคารพัสดุ	O หอพักนักศึกษาแพทย์
H อาคารนรีหาร	B อาคารสิริกิติ์
I อาคารวิจัยและสวัสดิการ	F อาคารจอตฤณมูลนิธิรามาธิบดีฯ
V หอพักแพทย์	

พื้นที่ โซนสีส้ม ใช้จุดรวมพลที่สนามหน้าสถาบันประสาทวิทยา

- P อาคารสมเด็จพระเทพรัตน์

5 ข้อควรรู้ เพื่อป้องกันอัคคีภัย

1 ปิดสวิตช์ ถอดปลั๊กอุปกรณ์

เครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิด ทุกครั้งหลังใช้งาน

2 เก็บสิ่งของที่เป็นเชื้อเพลิงให้ห่างจากแหล่งความร้อน

เช่น ผ้า เอกสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น

3 หมั่นตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้า สายไฟฟ้า

ให้อยู่ในสภาพปลอดภัย หากชำรุดให้แจ้งซ่อมแซมทันที

4 เพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษในกิจกรรมเกี่ยวกับไฟ

เช่น การประกอบอาหาร และงดสูบบุหรี่ในพื้นที่โรงพยาบาล

5 ไม่จัดวางสิ่งของกีดขวาง

บริเวณถังดับเพลิง ประตูหนีไฟ และบริเวณทางเดิน

ประเภทของไฟและการควบคุม

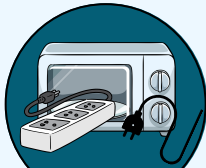
ประเภท A

เชื้อเพลิงทั่วไป เช่น กระดาษ ไม้ เสื้อผ้า ยาง พลาสติก
การควบคุมเพลิง ทำให้เย็นลง โดยใช้น้ำหรือผงเคมีแห้งฉีดพ่น บริเวณฐานของไฟ

ประเภท B

เชื้อเพลิงที่เป็นของเหลวติดไฟและก๊าซ เช่น น้ำมันเบนซิน แอลกอฮอล์ กินเนอร์ สี
การควบคุมเพลิง ทำให้เกิดการอับอากาศ โดยควบคุมปริมาณออกซิเจน หรือการใช้สารทำลายการเกิดปฏิกิริยา

ประเภท C

เชื้อเพลิงที่มีกระแสไฟฟ้า เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้า สายไฟ ปลั๊กไฟ สวิตช์ไฟ เครื่องใช้ไฟฟ้า
การควบคุมเพลิง ตัดกระแสไฟฟ้า ใช้สารดับเพลิงที่ไม่นำไฟฟ้า และไม่ทำอันตรายกับผู้ทำการดับเพลิง และห้ามใช้น้ำฉีดเด็ดขาด

ประเภท D

เชื้อเพลิงที่เป็นโลหะหรือสารเคมีติดไฟง่าย เช่น อลูมิเนียม แมกนีเซียม โซเดียม วัตถุระเบิด ปุ๋ยยูเรีย
การควบคุมเพลิง ทำให้เกิดการอับอากาศ โดยควบคุมปริมาณ ออกซิเจนหรือใช้สารเคมีที่ทนต่อความร้อนสูง และห้ามใช้น้ำฉีดเด็ดขาด

ประเภท K

เชื้อเพลิงประเภทน้ำมันที่ติดไฟยาก เช่น น้ำมันประกอบอาหาร น้ำมันพืช น้ำมันจากสัตว์ และไขมัน
การควบคุมเพลิง ทำให้เกิดการอับอากาศ หรือใช้ถังดับเพลิงชนิด พิเศษ และห้ามใช้น้ำฉีดเด็ดขาด

ชนิดของถังดับเพลิงและวิธีการใช้

ชนิดของถังดับเพลิง

ผงเคมีแห้ง

(Dry Chemical)

ใช้ดับเพลิงประเภท

คาร์บอนไดออกไซด์

(CO2)

ใช้ดับเพลิงประเภท

โฟม

(Foam)

ใช้ดับเพลิงประเภท

น้ำยาเหลวระเหย

(Halotron)

ใช้ดับเพลิงประเภท

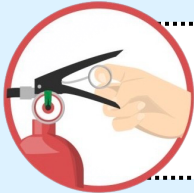
เคมีสูตรน้ำ

(Water Chemical)

ใช้ดับเพลิงประเภท

วิธีการใช้ถังดับเพลิง

ดึง

ดึงสลักนิรภัยออกจากคันบีบบริเวณหัวถังดับเพลิง โดยหมุนสลักจนตัวยึดขาดและดึงสลักทิ้ง

ปลด

ปลดสายฉีดออกจากตัวถังดับเพลิง โดยดึงจากปลาย และใช้มือจับสายฉีดให้มั่นคง

กด

กดคันบีบบ้านบนของถังดับเพลิง เพื่อให้ น้ำยาดับเพลิง พุ่งออกจากหัวฉีดไปยังฐานของไฟ

ส่าย

ส่ายหัวฉีดของถังดับเพลิงให้ทั่วบริเวณฐานของไฟ

ทีมงานแผนฉุกเฉินระดับหน่วยงาน

Rescue

- ช่วยเหลือผู้ป่วย
- คัดกรองผู้ป่วย
- จัดเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ช่วยชีวิต
- พาทุกคนไปยังจุดปลอดภัยของหน่วยงาน

Alarm

- โทรแจ้งเหตุเบอร์ 555 หรือ 02-201-2001
- แจ้งเพื่อนร่วมงาน และพื้นที่ใกล้เคียง

ทีมงานแผนฉุกเฉินระดับหน่วยงาน

Control

- ระบุเหตุเริ่มต้นด้วยถังดับเพลิง
- สนับสนุนการระบุเหตุเริ่มต้นพื้นที่ใกล้เคียงในแนวระนาบ
- ปิดวาล์วก๊าซทางการแพทย์

Evacuate

- ถีอรองอพยพไปยังจุดรวมพล
- เคลื่อนย้ายทรัพย์สิน รวบรวมเอกสาร รายชื่อผู้ปฏิบัติงาน และผู้ป่วย
- ตรวจสอบผู้ตกค้าง

ระดับแผนฉุกเฉินอัคคีภัย

แผนระดับ 1

เพลิงไหม้ขนาดเล็ก หมายถึง ผู้พบเหตุสามารถดับเพลิงได้ โดยใช้เครื่องดับเพลิงแบบมือถือ หน่วยงานที่เกิดเหตุออกจากพื้นที่ไปยังจุดนัดพบของหน่วยงาน

ประกาศ CODE 1

“คุณหม้ออค์ (3ครั้ง) ที่ (สถานที่) ”

แผนระดับ 2

เพลิงไหม้ขนาดกลาง หมายถึง ผู้พบเหตุไม่สามารถดับเพลิงได้ ต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยพจญเพลิงของคณะฯ และเริ่มอพยพหน่วยงานข้างเคียง หน่วยงานที่อยู่ในชั้นที่สูงกว่า และต่ำกว่า 1 ชั้น ออกจากพื้นที่ไปยังจุดรวมพลทันที

ประกาศ CODE 2

“คุณหม้ออค์กลาง (3ครั้ง) ที่ (สถานที่) ขอให้ไปใช้จุดรวมพลที่...”

แผนระดับ 3

เพลิงไหม้ขนาดใหญ่ หมายถึง หน่วยพจญเพลิงของคณะฯ ไม่สามารถดับเพลิงได้ ต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยดับเพลิงภายนอก และทุกคนในอาคาร หรือหน่วยงานที่เหลือให้อพยพไปที่จุดรวมพลทันที

ประกาศ CODE 3

“คุณหม้ออค์ (3ครั้ง) ที่ (สถานที่) ขณะนี้แผนปฏิบัติการ 333

ได้เริ่มขึ้นแล้ว ขอให้ไปใช้จุดรวมพลที่...”

แผนฉุกเฉินอัคคีภัย

แผนระดับ 1

กรณีอยู่คนเดียว เข้าทำการดับเพลิงเบื้องต้น
และโทรแจ้ง 555

กรณีมีผู้อื่นอยู่ด้วย ตะโกนแจ้งเพื่อนร่วมงาน
แล้วทำการดับเพลิงเบื้องต้น และให้ผู้อื่นโทรแจ้ง 555

โทรแจ้ง 555 หรือ 02-201-2001
(ระบุ สถานที่ ชื่อผู้แจ้ง เบอร์ติดต่อกลับ)

ฝ่ายวิศวกรรมบริการ งานรักษาความปลอดภัย
เข้าตรวจสอบพื้นที่ และพิจารณาการกีดสัญญาณ
แจ้งเหตุเพลิงไหม้ภายในพื้นที่

หน่วยงานที่เกิดเหตุออกจากพื้นที่
ไปยังจุดปลอดภัยที่หน่วยงานกำหนด

หน่วยโทรศัพท์กลางประกาศ code 1
“คุณหม่ออัคคี(3 ครั้ง)....(สถานที่)”

การดับเพลิง

- ✓ **กรณีดับได้** : ประกาศยุติ code 1 และหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องเข้าตรวจสอบสภาพพื้นที่
- ✗ **กรณีดับไม่ได้** : โทรแจ้งหัวหน้าทีมปฏิบัติการฉุกเฉิน
เข้าตรวจสอบพื้นที่ ประเมินสถานการณ์ เพื่ออนุมัติ
ใช้แผนระดับ 2 และผู้อำนวยการดับเพลิงประกาศ
ใช้แผนระดับ 2

แผนฉุกเฉินอัคคีภัย

แผนระดับ 2

หน่วยโทรศัพท์กลางประกาศ code 2
“คุณหม่ออัคคีกลาง(3 ครั้ง)...(สถานที่)”

หน่วยงานอื่นๆ ในชั้นที่เกิดเหตุ ชั้นที่สูงกว่าทุกชั้น
และต่ำกว่า 1 ชั้น อพยพออกจากพื้นที่ไปยังจุดรวมพล

การดับเพลิง

- ✓ **กรณีดับได้** ประกาศยุติ code 2
- ✗ **กรณีดับไม่ได้** หัวหน้าทีมปฏิบัติการฉุกเฉิน
ขออนุมัติใช้แผนระดับ 3 และผู้อำนวยการ
ดับเพลิงประกาศใช้แผนระดับ 3

หัวหน้าทีมปฏิบัติการฉุกเฉิน ขอกำลังสนับสนุน
จากหน่วยงานภายนอก
ทีมทั้งหมดรายงานตัวกับผู้อำนวยการดับเพลิง

แผนระดับ 3

หน่วยโทรศัพท์กลางประกาศ code 3
“คุณหม่ออัคคี(3 ครั้ง) ที่...(สถานที่)
ขณะนี้แผนปฏิบัติการ 333 ได้เริ่มขึ้นแล้ว”

ทุกคนในอาคารหรือหน่วยงาน
ที่ยังไม่ได้อพยพ ให้อพยพไปที่จุดรวมพลทันที

เพลิงสงบ

ผู้อำนวยการดับเพลิงประกาศยุติแผนระดับ 3
หน่วยโทรศัพท์กลางประกาศยุติ code 3
และดำเนินการตามแผนหลังเกิดเหตุเพลิงไหม้

ทีมผจญเพลิงคณะฯ ดอนกำลัง
หน่วยงานภายนอกดำเนินการดับเพลิง

สิ่งที่ ควรปฏิบัติ เมื่อเจอเหตุ อัคคีภัย

1

ตั้งสติ

พยายามคุมสติ
ไม่ให้ตื่นตระหนก

2

หาสัญญาณเตือนไฟไหม้ เพื่อกดสัญญาณเตือนคนอื่น

3

โทรแจ้ง 555

หรือ 02-201-2001

พร้อมระบุสถานที่ ชื่อผู้แจ้ง
และเบอร์ติดต่อกลับ

4

ใช้ถังดับเพลิง

ควบคุมไฟเบื้องต้น
เพื่อไม่ให้ไฟลุกลาม

5

อพยพตามเส้นทางหนีไฟ

ไปยังจุดรวมพล

6

ใช้ผ้าชุบน้ำ

ปิดจมูกและปาก
ป้องกันควัน

7

หมอบคลานต่ำ

หากมีควันปกคลุมเส้นทาง

8

ใช้หลังมือสัมผัสลูกบิด

หากร้อนไม่ควร
เปิดประตูออกไป

9

ปิดประตู-หน้าต่าง

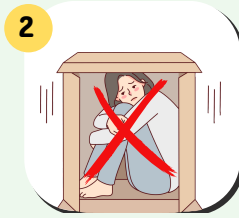
ชะลอการลุกลามของไฟ

สิ่งที่ **ไม่ควรปฏิบัติ** เมื่อเจอเหตุ **อัคคีภัย**

ห้ามใช้ลิฟต์

เพราะเมื่อเกิดเพลิงไหม้ไฟฟ้าจะดับ ทำให้ติดค้างภายในลิฟต์

ไม่หลบในบริเวณที่เป็นจุดอับ

อาทิ ห้องเก็บของ เพราะยากต่อการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่

ไม่หนีไฟเข้าไปอยู่ในห้องน้ำ

เพราะปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการดับไฟ

ไม่ขึ้นไปชั้นบนหรือตาดฟ้า

เพราะไฟจะลุกลามจากชั้นล่าง ขึ้นสู่ชั้นบน ยกเว้นหนีลงชั้นล่างไม่ได้

อย่านำสิ่งของขนาดใหญ่ ติดตัวไปด้วยขณะอพยพหนีไฟ

อย่าวิ่ง หรือผลักกัน ขณะอพยพ

ห้ามกระโดดลงจากอาคาร

ห้ามกลับเข้าไปในอาคาร เพราะเสี่ยงต่อการถูกไฟคลอก หรืออาคารถล่ม

เบอร์โทรศัพท์ติดต่อขอความช่วยเหลือ

เบอร์ติดต่อหน่วยงานภายในคณะฯ

หน่วยโทรศัพท์กลาง (แจ้งเหตุเพลิงไหม้)	555, 02-201-2001
ฝ่ายวิศวกรรมบริการ	02-201-1151, 02-201-1119
งานรักษาความปลอดภัย	02-201-1105
งานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยและขนส่งเวชภัณฑ์	02-201-1129, 02-201-1169
ศูนย์เครื่องช่วยหายใจ (งานอุปกรณ์การแพทย์)	02-201-1311, 02-201-1257
งานอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม	02-201-2774
งานอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม (อาคารสถานที่)	02-201-1310
หน่วยรพยบาลการแพทย์ฉุกเฉินและส่งต่อ	02-201-2819, 02-201-0413
หน่วยปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ (EMO)	02-201-2008, 1669 (ฉุกเฉินภายใน)
ศูนย์พิษวิทยา	02-201-1367

เบอร์ติดต่อหน่วยงานภายนอกคณะฯ

สถานีดับเพลิง

สำนักงานดับเพลิงพญาไท	02-354-6858, 02-354-6850
กองบังคับการตำรวจดับเพลิง	199, 02-246-0199
สำนักงานดับเพลิงดุสิต	02-241-4063
สำนักงานดับเพลิงสวนมะลิ	02-223-6999, 02-223-0943
สำนักงานดับเพลิงภูเขาทอง	02-223-3620

สถานีตำรวจพญาไท

02-354-6957-61

โรงพยาบาล

ผู้ประสานงานตึกเวชศาสตร์ฉุกเฉิน	02-201-2819
หัวหน้าหน่วยรพยบาลฉุกเฉิน	
สถาบันมะเร็งแห่งชาติ	02-202-6800, 02-202-6888
สถาบันประสาทวิทยา	02-306-9899, 02-354-7075-83 ต่อห้องฉุกเฉิน 2142, 2143
โรงพยาบาลสงฆ์	02-640-9537
โรงพยาบาลเวชศาสตร์เขตร้อน	02-306-9100 ต่อ 3034, 02-306-9145 (ในเวลาราชการ), 02-306-9199 (วันเสาร์ 9.00-12.00 น.)
โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า	02-354-7600, 0-2763-9300
โรงพยาบาลราชวิถี	02-206-2900 ต่อ 50401, 50402, 50403 (ต่อห้องฉุกเฉิน)